

แลกคืนโฟม แลกคืนสุขภาพ

เรื่อง : ดุลยวิมล กรรณกุล

รู้กันดีว่า กล้องโฟมบรรจุอาหารที่เรา
รับประทานกันเป็นประจำนั้นเป็นขยะ
ที่ย่อยสลายยาก ต้องใช้เวลาในการ
ย่อยสลายกว่า 1,000 ปี ในหลายประเทศ
เช่น ไต้หวัน ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกาในบาง
รัฐ เช่น นิวยอร์ก ซานฟรานซิสโก
ได้ยกเลิกการใช้กล้องโฟมเป็นภาชนะบรรจุ
อาหารแล้ว

ขณะที่ในเมืองไทย โฟมได้กลายเป็น
วาระแห่งชาติ โดยรัฐบาลมีนโยบายและจัด
ทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อลด ละ เลิก การใช้
“โฟมโพลีสไตรีน” บรรจุอาหารภายใน 3 ปี
(พ.ศ.2558-2560) ล่าสุด **เขตภาษีเจริญ**
นับเป็นพื้นที่นำร่องเขตแรกของ
กรุงเทพมหานครที่เดินหน้าประกาศทำ
สงครามกับภาชนะโฟมด้วยการขับเคลื่อน
มหกรรม “**ร้านค้าพื้นที่สุขภาพปลอดโฟม..
แลกคืนโฟม แลกคืนสุขภาพ**” ภายใต้การ
ดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่
สุขภาพเขตภาษีเจริญ โดยศูนย์วิจัย

เพื่อการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสยาม
(ศวพช.) ร่วมกับภาคีเครือข่าย ด้วยการ
สนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

ภาพกล้องโฟมสุ่มรวมกันเป็นกองโต
พร้อมป้ายรณรงค์ไม่ให้ใช้โฟม ภายในพื้นที่
จัดงานมหกรรม “แลกคืนโฟม แลกคืน
สุขภาพ” ในสวนสันติภาพ มหาวิทยาลัยสยาม
ถือเป็นสัญลักษณ์ของการประกาศเจตนารมณ์
ร่วมกันของผู้ประกอบการร้านอาหารกว่า
42 ร้านค้าว่าจะไม่ใช้ภาชนะโฟมบรรจุ
อาหารอีกต่อไป ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนกับ
ความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้บริโภค โดย
ทุกร้านยอมเป็นผู้เสียสละ ด้วยการยอมเพิ่ม
ต้นทุนในการจัดหาภาชนะที่ปลอดภัยให้กับ
ลูกค้า เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคม
สุขภาพพื้นที่ปลอดโฟม

ภายในงานครั้งนี้ ทั้ง 42 ร้านค้ายัง
พร้อมใจกันนำภาชนะโฟมกว่า 1 หมื่นชิ้นมา
แลกคืนเป็นภาชนะที่ปลอดภัย ทำจากวัสดุ

ธรรมชาติและย่อยสลายง่าย จากทาง
โครงการฯ พร้อมรับมอบป้ายสัญลักษณ์
“ร้านค้าพื้นที่สุขภาพปลอดโฟม”
เพื่อเป็นการการันตีว่า ผู้บริโภคจะไม่เสี่ยง
ต่อพิษภัยจากภาชนะบรรจุอาหาร

ผศ.ดร.กุลธิดา จันทรเจริญ ผู้อำนวยการ
การศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัย
สยาม (ศวพช.) และเลขาธิการมูลนิธิวิจัย
เพื่อพัฒนามนุษย์และชุมชน กล่าวว่า
การขับเคลื่อนให้เขตภาษีเจริญเป็นพื้นที่
สุขภาพปลอดขยะเป็นหนึ่งในประเด็น
สำคัญของการขับเคลื่อนพื้นที่สุขภาพ
ภายใต้บริบทสังคมเมือง โดยมีรายงานสถิติ
ว่า **คนไทยสร้างขยะประเภทกล้องโฟม
เฉลี่ย 2.3 กล้องต่อคนต่อวัน นั่นคือใน
แต่ละวันมีกล้องโฟมที่ถูกทิ้งให้เป็นขยะ
รวมกันไม่ต่ำกว่า 138 ล้านกล้อง**

โฟม จึงเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ด้าน
ขยะที่เราเริ่มต้นรณรงค์โดยจัดการที่ต้นทาง
คือ ร้านอาหารที่ใช้โฟมบรรจุอาหาร ซึ่งถือ

เป็นก้าวแรกของการรณรงค์ให้เขต
ภาษีเจริญเป็นพื้นที่สุขภาวะปลอดโฟม
ต้นแบบของกรุงเทพฯ

“การรณรงค์ในช่วงที่ผ่านมา เราได้
ลงพื้นที่สำรวจทั้ง 54 ชุมชน เชิญผู้นำ
ชุมชน ร้านค้ามาร่วมประชุม พร้อมทั้งเพื่อ
สื่อสารทำความเข้าใจชี้ให้เห็นว่า แม่โฟม
จะมีน้ำหนักเบา ใช้สะดวก ซื้อง่าย ราคาถูก
แต่มีกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
แล้วเราจะปล่อยให้ลูกหลานของเราต้อง
เสี่ยงกับสุขภาวะที่อาจก่อให้เกิดมะเร็งได้
ในอนาคตอย่างนี้หรือ” ผศ.ดร.กุลธิดา
ตั้งคำถามกลับ

ผลตอบรับจากร้านค้าส่วนใหญ่ที่เข้า
ร่วมโครงการ มองว่า การค้าขายนอกจาก
มองที่กำไรที่ได้รับเป็นเงินแล้ว เขาอยากได้
กำไรในเชิงบุญกุศลด้วย ในขณะที่บางราย
บอกว่า ยุคนี้ผู้บริโภคส่วนใหญ่หันมาสนใจ

สุขภาพมากขึ้น แม้การปรับเปลี่ยนมาใช้
ภาชนะอื่นแทนกล่องโฟมจะทำให้ต้นทุน
เพิ่มขึ้น แต่การให้ความสำคัญกับสุขภาพ
จะทำให้ในที่สุดสามารถคืนผลตอบแทน
ในระยะยาวได้มากกว่า

สำหรับความท้าทายในด้านปัจจัย
ต้นทุนที่สูงขึ้นจากการปรับเปลี่ยนจาก
ภาชนะโฟมมาเป็นบรรจุภัณฑ์ทดแทน
มิติใหม่ของการรณรงค์ครั้งนี้ ทางโครง
การฯ จึงได้สร้างกลไกในการเข้าถึง “กล่อง
อาหารจากชานอ้อย” ที่ปลอดภัยและ
เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในราคาที่ต่ำกว่า
ท้องตลาด โดยประสานความร่วมมือกับ
บริษัทผู้ผลิต และช่วยทำหน้าที่เป็น
ศูนย์กลางจัดจำหน่ายให้ร้านค้าที่สนใจ
เลิกใช้โฟม ให้สามารถเข้าถึงบรรจุภัณฑ์
ทดแทนในราคาถูก โดยจะมีการเก็บสถิติ
เพื่อดูการเติบโตของยอดขายการใช้ และใน
อนาคตอาจเสนอผลักดันให้มีการขับเคลื่อน
ในเชิงนโยบายต่อไป คาดว่าในอนาคต
หากความต้องการใช้มากขึ้น ราคาน่าจะ
ลดลงกว่าที่เป็นอยู่

ด้านเครือข่ายตัวแทนร้านอาหารใน
เขตภาษีเจริญที่เข้าร่วมโครงการ สมเกียรติ
พิติศพร เจ้าของร้านบางหัวขาม เล่า
ถึงเหตุผลสำคัญที่ทำให้ร้านเลิกใช้กล่อง
โฟมในการบรรจุอาหาร แม้ต้นทุนจะสูงขึ้น
ว่า “เพราะผมรักลูกค้าผม”

“ถ้าเราอยากรักษาสุขภาพของลูกค้าด้วย
นานๆ เราก็ควรรักษาสุขภาพของลูกค้าด้วย
ตรงนี้เป็นสิ่งที่ผมยึดถือในการทำธุรกิจ
มาตลอด เรายอมที่จะทำไร่น้อยหน่อย
แต่ขายของดี ทำให้ขายได้จำนวนมาก

ร้านบางหัวขามของเราเลิกใช้กล่องโฟม
มาได้ปีกว่าแล้ว ตั้งแต่ผมได้อ่านข่าว
หนังสือพิมพ์ว่า การใช้กล่องโฟมอาจเป็น
บ่อเกิดโรคมะเร็งได้ ถ้าเรารักลูกค้า
เราก็ต้องให้สิ่งที่ดีที่สุดกับลูกค้า”

สมเกียรติ บอกว่า แม้การหันมาใช้
ภาชนะที่ใช้วัสดุทดแทนจากธรรมชาติจะ
มีต้นทุนที่แพงกว่าใช้โฟม แต่สิ่งที่เทียบ
กันไม่ได้ คือ ความสบายใจ และสุขภาพ
ที่ดีกว่า ซึ่งเชื่อว่า ต่อไปหากกลไกตลาดมี
การแข่งขันมากขึ้น น่าจะสามารถผลักดัน
ให้ราคาอาจปรับลดลงมาได้มากกว่านี้

นอกจากนี้ จากกระแสรักสุขภาพและ
สิ่งแวดล้อม ทำให้ปัจจุบันมีนวัตกรรมใหม่ๆ
อย่างเช่น ภาชนะกระดาษบรรจุอาหารที่มี
ดีไซน์สวยงาม สะดวกต่อการใช้งาน และ
ราคาถูกกว่า มาเป็นทางเลือกใหม่ๆ
นอกเหนือจากภาชนะชานอ้อย

อย่างไรก็ตาม ส่วนตัวมองว่า กลไก
ที่จะทำให้ร้านค้าต่างๆ เลิกใช้โฟมได้อย่าง
เด็ดขาด คงต้องมีการออกเป็นกฎหมาย
บังคับ ขณะที่สื่อต่างๆ ต้องช่วยกันเผยแพร่
พิษภัยของการใช้โฟมเพื่อให้ความรู้กับ
ประชาชนด้วยอีกทางหนึ่ง

นพ.ไพโรจน์ เสาน่วม ผู้อำนวยการ
สำนักส่งเสริมวิถีชีวิตสุขภาวะ สสส.
กล่าวว่า การพัฒนาพื้นที่สุขภาวะของ
คนเมือง เป็นสิ่งที่ สสส.ให้ความสำคัญ
และหนุนเสริมมาอย่างต่อเนื่อง โดย
เขตภาษีเจริญถือเป็นเขตต้นแบบของการ
พัฒนาชุมชนเมืองที่ทำให้เห็นว่าพื้นที่ไม่ใช่
ข้อจำกัดของการพัฒนาสุขภาวะ ซึ่งประเด็น
เรื่องขยะจากโฟมนับเป็นหนึ่งในปัญหา
สำคัญที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม จากการ
สำรวจของกรมควบคุมมลพิษพบว่า ปริมาณ
ขยะประเภทโฟมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
ตั้งแต่ปี 2552-2556 มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่าง
ต่อเนื่อง ปริมาณการใช้โฟมจาก 34 ล้านใบ
ต่อวัน เป็น 61 ล้านใบต่อวัน ซึ่งคนไทย
เฉลี่ยแล้วสร้างขยะประเภทโฟมเพิ่มขึ้น
ประมาณ 1 ใบต่อคนต่อวัน

นอกจากนี้ การใช้โฟมบรรจุอาหาร
ปรุงสำเร็จรูปยังไม่เหมาะกับอาหารร้อน
ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความร้อนเกิน 70 องศา
เซลเซียส และมีไขมัน ส่งผลให้สาร
สไตรีน ซึ่งเป็นสารเคมีที่ใช้ในขั้นตอน
การผลิต และเป็นสารก่อมะเร็งออกมา
ปนเปื้อนอาหารเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
สำหรับแนวทางเพื่อเป็นการทดแทน
พื้นที่โฟม จึงต้องใช้กลไกการตลาดที่ร้านค้า
ผู้บริโภค สามารถเพิ่มยอดขายให้มากขึ้น
โดยหน่วยงานภาครัฐต้องขับเคลื่อนในเรื่อง

ของราคาที่ร้านค้าและผู้บริโภคเข้าถึงกล่อง
บรรจุอาหารที่ปลอดภัยในราคาที่ต่ำลง เพื่อ
ลดความเสี่ยงต่อสุขภาวะของประชาชน
และรักษาสีสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งหวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่า พลังการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน
โครงการ “ร้านค้าพื้นที่สุขภาวะปลอดโฟม”
ครั้งนี้ จะผลักดันให้เขตภาษีเจริญและ
กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่สุขภาวะปลอด
ขยะและปลอดโฟมในอนาคตได้อย่าง
แท้จริง ●

”

ในแต่ละวัน
มีกล่องโฟมที่
ถูกทิ้งให้เป็นขยะ
รวมกันไม่ต่ำกว่า
138 ล้านกล่อง